

ממשק...

צינון פרות בתנאים של מחסור במים

ישראל פלמנבאום

במציאות הישראלית חובה עלינו תמיד לחסוך במים. בשנה זו, מעוטת הגשמים, חובה מיוחדת לעשות זאת, גם כשמדובר בצינון הפרות בקיץ. מאמר זה בא להדגיש כי ניתן וצריך לחסוך במים בעת צינון הפרות ונותן הנחיות והמלצות כיצד לעשות זאת

מרבית הרפתות בארץ נוהגות לצנן את הפרות בשיטות שונות, אשר כולן מבוססות על הרטבה ואוורור מאולץ של הפרות, לסירוגין. הצינון ניתן לרוב בחצר ההמתנה, חצר צינון מיוחדת ולאורך האבוס. צינון איכותי של הפרות, לא ניתן התפשר על איכות ההרטבה של הפרות ועל משך הצינון המומלץ. אולם, מהיכרותי את הנעשה ברפתות השונות, יש עדיין מקום לחיסכון ניכר בכמות המים המשמשת לצינון הפרות, וזאת מבלי לפגוע באיכותו.

צינון בחצר ההמתנה (או בחצר צינון מיוחדת)

לרוב משתמשים בחצר ההמתנה בממטירים בספיקות גבוהות יחסית (300 – 500 ליטר שעה). לממטירים אלה טיפות גדולות החודרות את הפרווה ומאפשרות הרטבתה בזמן קצר. במרבית הרפתות, משך ההרטבה ארוך מן הדרוש ונעשה שימוש בכמות מים גדולה מהדרוש. מניסיוני עם ממטירים אלה, אחרי שהפרות רטובות כבר (מחזור הרטבה שני והלאה), מספיקה הרטבה של 10 – 15 שניות כדי להרטיב את הפרה, לקראת מחזור אוורור נוסף. לרוב, מעבר לזמן זה, מתחיל נגר של מים מגוף הפרה ומשמעות הדבר, עודף מים. מומלץ לכן, בשנת מחסור זו במים לצמצם את משך ההרטבה תוך קיצורו למשך זמן ההרטבה המינימלי, שאחריו מתחיל הנגר. רצוי לכלול, בפיקוד האוטומטי של הפעלת המערכת, אפשרות לתת זמן הרטבה ארוך יותר במחזור ההרטבה הראשון בצינון ואחריו מחזורי הרטבה קצרים, כפי שייקבעו בכל רפת, לפי ההנחיות הניתנות במאמר זה, בדרך כלל מחזורי הרטבה

שאינם עולים על 15 שניות (להזכירכם, ההמלצות כיום הן להרטבה של 30-40 שניות).

צינון לאורך האבוס

הרטבת הפרות לאורך האבוס ניתנת בשני אופנים:

1. הרטבה באמצעות ממטירים בספיקות שסביב 100 ליטר לשעה.
2. הרטבה באמצעות מתזים (לרוב ארבעה) המותקנים בקדמת המאווררים. ובספיקות הנעות בין 28 ל- 56 ליטר לשעה.

כדי לצמצם את השימוש במים מבלי לפגום באיכות הצינון, יש להבטיח קיומה של הרטבה, מחד, אך הפעלה לזמן קצוב בהתאם לנדרש, מאידך. משמעות הדבר היא כי יש להימנע מהפעלת המערכת בעת שנושבת רוח בכוון המנוגד או אופקי לכוון ההרטבה. יש להתקין את ההמטרה נמוך ככל האפשר כדי להבטיח שמרב הטיפות תגענה לגוף הפרה. במקרים רבים, שבהם נעשה שימוש במתזים בקדמת המאווררים, הדבר נעשה בעיקר, כדי לצמצם את הנגר לתשטיפי הרפת. עם זאת, פעמים רבות זה בא על חשבון ההרטבה ולכן, אם הפרות אינן נרטבות, יש להגדיל את הספיקה ובכך גם את גודל הטיפות.

נקודה חשובה ביותר בכל הנוגע לצינון, בעת של מחסור במים, היא משך הפעלת הצינון במשך היממה. ניסויים וסקרים שערכנו בשנים האחרונות, אותם פרסמתי בהזדמנויות שונות, מצביעים על הצורך במתן צינון למשך כ- 7 שעות מצטברות ביממה, כדי להשיג תוצאות מרביות. המלצתי היא לתזמן את הצינונים בחצר ההמתנה, לפני החליבות וביניהן, כמו גם, באזור האבוס (ברפתות שהתקנו צינון באתר זה, רצוי תוך קשירת הפרות למשך זמן מתן הצינון). ברפתות, שלא התקינו צינון לאורך האבוס, מומלץ לצנן את הפרות בחצר ההמתנה למשך זמן ממושך יותר בכל פעם, כדי להגיע במשך היממה לצינון המומלץ. למרות המלצות אלה, קיימות עדיין רפתות רבות המפעילות את הצינון לאורך האבוס, באופן רציף, במשך כל שעות היום, מתוך כוונה שכל פרה תגיע אליו כרצונה (או לדעתם לפי צרכיה). לדעתי, זו שיטה בזבזנית ופסולה לצינון הפרות, במיוחד בשנת מחסור במים, ולכן, יש להימנע ממנה.

לסיכום

צינון הפרות בקיץ חשוב, תורם לייעול ייצור החלב וצמצום העונתיות באספקתו. לכן, יש מקום להמשיך ולהפעילו, גם בשנת מחסור במים. עם זאת, כדי לחסוך במים יש לקחת בחשבון את הנאמר במאמר זה ולהפעיל את ההרטבה באופן מושכל שיצמצם למינימום הנדרש את השימוש במים, זאת מבלי לפגוע באיכות הצינון. כל האתרים עליהם המלצנו בעבר (חצר המתנה, חצר צינון ואזור האבוס) טובים להפעלת הצינון, הכול בהתאם לתנאים המיוחדים של כל משק וניתן בכול אחד מאתרים אלה לחסוך במים, בעת מתן הצינון.

